

Középfokú nyelvvizsgával a bachelor szaknyelvi képzésben!

Az idegen nyelv ismerete napjainkban, a magyar EU-csatlakozás után még fontosabbá vált, mint az előző években. Az EU Alapító Egyezménye „három európai nyelv elsajátítását” hangsúlyozza, amelyben természetesen az első az anyanyelv, a másik kettő idegen nyelv. Az EU Fehér könyvének negyedik, Általános cél című fejezete tartalmazza a hazánkban ma már reálisnak tűnő ajánlást, a három európai nyelv elsajátítását. Az említett fejezet hangsúlyozza, hogy több európai nyelv ismeretére van szükség ahhoz, hogy az EU-polgárok kihasználhassák a határok nélküli egységes piac adta lehetőségeket mind szakmai, mind egyéni szempontból. *„A többnyelvűség hozzátartozik mind az európai tudathoz (...), mind a tanuló társadalomhoz.”*

Ezt az elvet támasztotta alá az EU Oktatási Miniszteri Tanácsa, amikor 1995. március 31-i határozatában leszögezte: *„mindenkinek lehetőséget kell adni arra, hogy az anyanyelvén kívül legalább két EU-nyelven megtanulhasson kommunikálni és ezt a képességét fenntarthassa.”*¹

Az Európai Unió ajánlásai az idegen nyelvek oktatásával kapcsolatban – az Európa Tanács koncepciójával egybehangzóan – a következők: *„1. A mindenki számára elérhető nyelvtanulás, amely valamennyi európai állampolgár joga és szükséglete. 2. A nyelvtanulás életmóddá kell, hogy váljon. Gyakorlati készségeket kell fejleszteni, amelyek nélkülözhetetlenek a mindennapi életbelyzésekben való sikeres kommunikációhoz. 3. A tanuló érdekeit kell elsősorban szem előtt tartani. Az idegen nyelvek tanításának a nyelvtanuló igényein, érdeklődésén, egyéni képességein és a számára elérhető ismeretszerzési forrásokon kell alapulnia.”*²

A hazai viszonyok általános ismeretét tükröző szakirodalomban olvashattuk az alábbi jelszót ÉGER ISTVÁNNÉ írásában: *„Tudj angolul és tanulj németül!”*³ Ez a jelszó nem veszi figyelembe azt, hogy az EU két fő munkanyelve az angol és a francia. Tehát az angolon kívül a francia nyelv ismerete is ajánlatos.

Az Oktatási Minisztérium Világ – Nyelv idegennyelv-oktatás stratégiája az Európai Unióba való belépés előtt és után az idegennyelv-tanulás és -tudás tömeges és dinamikus fejlődését és fejlesztését segíti a közoktatásban – azon belül a szakoktatásban – a szaknyelvvizsgák feltételei kialakítására való ösztönzéssel. A szaknyelv ismeretének kettős jelentősége van, mert előnyt jelent mind a személyes kulturális fejlődés, mind a munkavállalás szempontjából.

A nemrég elfogadott felsőoktatási törvény is a szaknyelvi ismeretek elmélyítését és kiszélesítését hangsúlyozza. A felsőoktatási törvény 62. §-a középfokú tanulmányok befejezéséhez az államilag elfogadott nyelvvizsga megszerzését írja elő, amely az alapképzésben, vagyis a bachelor képzésben általában egy középfokú „C” típusú általános nyelvi szintű, államilag elfogadott középfokú nyelvvizsgának felel meg.

A diploma megszerzésének egyik alapfeltétele ennek a követelménynek teljesítése, vagyis egy középfokú, „C” típusú, általános nyelvi szintű, államilag elfogadott középfokú nyelvvizsga megszerzése.

Az érintett új felsőoktatási törvény a szaknyelvi ismeretek elmélyítését hangsúlyozza. A 19. § 14. pontja 3. bekezdése előírja, hogy idegen nyelven biztosítani kell a szaknyelvi ismeretek fejlesztését. Dr. Mang Béla, az OM. felsőoktatási helyettes államtitkára tájékoztatója hangsúlyozza, hogy a „*minimum 240 m órás ingyenes nyelvoktatási mennyiség biztosítja a fenti célok elérését.*” Bár a tájékoztató 2. pontja megemlíti a hagyományos (főiskolai és egyetemi) képzésre vonatkozóan jelenleg érvényes képesítési feltételeket a szakokra vonatkozó kormányrendeletek érvényességére utalva, de megjegyzi, hogy „*A kormányrendelet értelmében az idegen nyelvi feltételeket szűkíteni nem lehet.*”

Hogyan lehet az új felsőoktatási törvényt alkalmazni a Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Karon és a Művészeti Karon? Hogyan tudunk megfelelni az európai közösségi előírásokból, a következő, magasabb szintű követelményeknek? Vagyis, hogy a végzős hallgatóink ne csak középfokú nyelvvizsgával rendelkezzenek, hanem a képzésüknek megfelelő szaknyelvet is ismerjék. Azaz az idegennyelv-tudás nemcsak célja, hanem egyben eszköze is legyen a szakmai ismeretek elmélyítésének?

Tehát elengedhetetlen, hogy az idegen nyelvi szaknyelv ismerete a szakmai ismeretszerzés és -bővítés el nem hanyagolható alap feltételévé váljon.

Ha az idegen nyelv nemcsak cél, hanem eszköz egyben, akkor szakmai motivációt sugall a szakórai tevékenység során a tanár és a hallgató számára is. Az idegen nyelvvel való tantárgyi koncentráció mindkét tantárgy, az adott idegen nyelv és a szaktárgy ismereti rendszerét és motivációs bázisát erősíti. Ez a kettős tantárgyi koncentráció azonban csak abban az esetben jöhet létre, ha a hallgató megfelelő, a törvény meghatározása szerint középfokú, „C” típusú, államilag elfogadott általános idegen nyelvi ismeretekkel rendelkezik a szaknyelv tanulásának megkezdésekor. A felsőoktatási törvény viszont a tanulmányok befejezéséhez, a diploma megszerzéséhez, a kimenetnél hangsúlyozza e bizonyítvány meglétét, miközben a hallgatónak szaknyelvet kell tanulnia, 240 óránál nem kevesebb órában. Ezzel a nagy szakmai nyelvi tudást szorgalmazó lehetőséggel minden hallgató élhet a jövőben, amely egyaránt vonatkozik a középfokú „C” típusú nyelvvizsgával már rendelkező vagy ezt még nem szerzett hallgatóra.

A valóságban azonban nem minden hallgató, sőt a hallgatók többsége nem rendelkezik a megfelelő nyelvvizsgával, amikor tanulmányait megkezdi Pedagógiai vagy Művészeti Karon. Minden évben felmérem a hozzánk jelentkező hallgatók nyelvtudását, így az utóbbi négy év adatai rendelkezésemre állnak.

A tanulmányaik megkezdésekor idegennyelvvizsgával rendelkező hallgatóink aránya az utóbbi négy évben szakonkénti csoportosításban az alábbi, megközelítően elfogadható megoszlást mutatja. L. az Összefoglaló táblázatot!

ÖSSZEFOGLALÓ TÁBLÁZAT

<i>MŰVÉSZETI KAR</i>	2002	2003	2004	2005
<i>RAJZTANÁR – VIZUÁLIS KOMMUNIKÁCIÓ</i>				
AC 240 óra	9%	10%	29%	11%
<i>LÁTVÁNYTERVEZŐ</i>				
AC 240 óra		10%	13%	40%
<i>FOTÓRIPORTER, KÉPSZERKESZTŐ</i>				
A+K 240 óra + 120 óra			9%	21%
<i>SZÍNÉSZ</i>				
AC 180 óra		9%	13%	20%
<i>KOMMUNIKÁCIÓ</i>				
KC 240 óra	20%	22%	50%	22%
<i>INTÉZMÉNYI KOMMUNIKÁTOR</i>				
120 óra				12%
 <i>PEDAGÓGIAI KAR</i>	 2002	 2003	 2004	 2005
<i>INFORMATIKUS KÖNYVTÁROS</i>				
KC 240 óra			46%	22%
<i>TANÍTÓ</i>				
AC 180 óra	20%	22%	32%	34%
<i>IFJÚSÁGSEGÍTŐ</i>				
120 óra			6%	11%
<i>ÓVOPEDAGÓGIA</i>				
AC 180 óra	47%	48%	47%	48%
<i>MŰVELŐDÉSSZERVEZŐ</i>				
KC 240 óra			50%	22%
<i>LOGOPÉDUS</i>				
KC 180 óra			43%	21%
<i>MAGYAR</i>				
KC 180 óra			20%	20%
<i>IDEGENFORGALMI SZAKMENEDZSER</i>				
KC szakmai 480 óra			15%	15%
<i>TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTTAK PED.</i>				
AC 180 óra	14%	15%	34%	34%

A táblázat a szak neve alatt tartalmazza a jelenlegi képesítési követelményt, amely a Művészeti Karon a rajztanár–vizuális kommunikáció, a látványtervező, a színész szakon alapfokú „C” típusú nyelvvizsga, a fotóriporter–képszerkesztő szakon az előbbi követelmény egy másik nyelvből szerzett középfokú nyelvvizsgával bővül, míg a kommunikáció szakon egyértelműen középfokú „C” típusú nyelvvizsga bizonyítvány az előírás. Az intézményi kommunikátor szak idegen nyelvi záróvizsgát követel.

A Pedagógiai Főiskolai Karon a tanító, az óvodapedagógus, a tanulásban akadályozottak pedagógiája szak alapfokú „C” típusú nyelvvizsgát, a logopédus, a magyar, a művelődésszervező illetve andragógia, az informatikus könyvtáros szak középfokú nyelvvizsgát ír elő, Az ifjúságsegítő szak idegen nyelvi záróvizsgát követel. Ellenben az idegenforgalmi szakmenedzser szak egyértelműen középfokú „C” típusú szaknyelvi nyelvvizsga bizonyítványt ír elő.

A táblázat a képesítési követelménynek megfelelő nyelvvizsga rövidítése mellett a jelenleg rendelkezésre álló idegennyelv-oktatásra fordítható összes óraszámot tartalmazza, míg az alatta lévő százalékos arány a nyelvvizsga-bizonyítvánnyal tanulmányaik megkezdésekor már rendelkező hallgatók arányát mutatja.

A táblázat alapján látható, hogy mindkét karunkra jelentkező hallgatóink nagyobb része felsőoktatási tanulmányai során szerzi meg a képesítési követelményekben előírt nyelvvizsgabizonyítványt a kötelező idegen nyelvi órákon való szorgalmas részvétele eredményeként, mert tanszéki kollégáink ITK Origo nyelvvizsgáztató tanárok. Mivel a tanszékvezető a Kaposvári Egyetem ITK akkreditált vizsgahelyre beadott pályázatát az ITK elfogadta, amelynek eredményeképpen tanszékünk 2000 óta az ELTE ITK akkreditált vizsgáztató helyeként is működik a Kaposvári Egyetem Állattudományi Kara Idegen Nyelvi Lektorátusának nyelvtanáraival való integrációban. Így kollégáink vizsgáztatói kiképzést kaptak, és a folyamatos vizsgáztatás mellett évente rendszeresen vesznek részt az ITK szakmai továbbképzéseiben. Gazdag szakmai tapasztalattal rendelkeznek, mivel 6300 jelentkezőt vizsgáztattak le eddig angol, német, olasz, orosz, francia, spanyol nyelvekből. A gyakorlati tapasztalatok birtokában az idegen nyelvi órák során célirányosan, a képzési követelményeknek megfelelő szintű nyelvvizsga sikeres letételére készítik fel hallgatóinkat, amelynek eredményeként a 2001/2002-es tanévben 100, a 2002/2003-es tanévben 110, a 2003/2004-es tanévben 168, a 2004/2005-ös tanévben 222 hallgatónk tett sikeres nyelvvizsgát vizsgahelyünkön.

Kollégáink ITK vizsgáztatóként a nyelvi órán a nyelvvizsga-felkészítés során hallgatói kézésre próbavizsgát tartanak. Tanszékünk a legolcsóbb ITK Origo nyelvvizsgát szervezi meg helyben a hallgatóknak, de a nemzetközi nyelvvizsgákról (TELC, GOETHE, ZERTIFIKAT, ZÖLD ÚT) is tud tanszékünk felkészítést adni, mivel az ÁTK Idegen Nyelvi Lektorátussal való együttműködés során kollégáink TELC, GOETHE-ZERTIFIKAT, ZÖLD ÚT, PITMAN vizsgáztatói tréningeken vettek részt, és vizsgáztatói képesítést szereztek.

A nyelvvizsgára való eddigi felkészítő munkánk eredményei elégedettségre jogosíthatnának fel bennünket, de kollégáinkkal együtt nem ez az érzés uralkodott el tanszékünkön. Inkább a bizonytalanság, mert hallgatóink közül, főleg a gyenge idegen nyelvi készségekkel rendelkezők nem veszik fel az idegen nyelvi órát félévi óraterükhöz és félő, hogy mivel nem járnak a nyelvvizsgára felkészítő kötelező idegen nyelvi órákra, így nem tudnak majd sikeres nyelvvizsgát tenni az államvizsgájukig, és így a diplomájukat sem fogják megkapni a megfelelő időben.

Az új felsőoktatási törvény szaknyelvtanítási tervezete azonban felhőtlen bizalommal tölt el minden kollégát. Mindnyájan kihívásnak tekintjük a szaknyelvtanítás nagy lehetőségét, mert „*az idegen nyelvet az egyéb tantárgyi tartalmak tanítására eszközként használva párhuzamosan fejleszthető a diákok célnyelvi kommunikatív kompetenciája és tantárgyi tudása. (...) az idegen nyelvet arra használjuk, amire való: az ismeretszerzés eszközeként. Együttal megvalósítható az autentikus anyagok használata, a kerettantervi oktatás, az olvasás és egyéb önálló ismeretszerzést lehetővé tevő készségek és tanulási stratégiák folyamatos fejlesztése.*”⁴

Az új feladat kollégáink módszertani megújulását is eredményezheti, mert „*A nyelv: eszköz és cél »infantilizálása« a kommunikatív nyelvoktatás elvekre épülő, játékos, önmagukban érdekes feladatokkal, autentikus szövegek és kooperatív, interaktív eljárások alkalmazásával valósítja meg.*

Ebben a tekintetben a többi tantárgynak a kommunikatív módszertanból, lényeges az interaktívitás, az együttműködésen alapuló, sikerélményt nyújtó kommunikatív tananyagok a tartalom és nem a forma felől közelítenek.”³ Így a szaknyelvoktatás új dimenziót nyit minden idegen nyelvet oktató kollégánk számára.

A nyelvi képzéshez használt oktatási feltételek jelenleg a Pedagógiai Kar új épületében általában megfelelőek, mert szaktanterem áll rendelkezésünkre. Bár előfordul, hogy a kiscsoportos oktatás helyszíne a tanszéki oktatói szoba. Ezen kívül az ITK Origo Akkreditált Nyelvvizsgahely miatt van hordozható kazettás, kételtű nyelvi laborunk is a 007. teremben, amelyet felváltva használhatnak a kollégák. Ezen kívül öt hordozható magnetofon, 1 CD lejátszó, 2 videomagnó áll a tanszéki kollégák rendelkezésére. 300 videó- és magnókazetta, 12 idegen nyelvű software, 10 idegen nyelvű CD-lemez is szolgálja az oktatást. Nagyrészt a tanszékvezető pályázatai eredményeképpen minden tanszéki szobában van internet és e-mail hozzáférés, amely biztosítja a közvetlen szakmai nemzetközi kapcsolatokat, az egyéni továbbképzést a kollégáknak, és a konzultációt a szakdolgozatíró hallgatóknak. A használhatóság mértéke pillanatnyilag megfelelő, de szaknyelvtanításához az infrastruktúra további bővítése szükséges.

A tanszék megfelelő előkészületet tett a szaknyelvi képzésre. A tanszékvezető Klebelsberg pályázatban 6 oktató részvételével szaknyelvi Angol-Francia-Német Műveltségterületi Szakszöveggyűjteményt állított össze és jelentetett meg intézményük kiadója révén.

A tanszékvezető a Világ-Nyelv pályázat szakanyag-készítési szekciójában angol-francia-német nyelvű ének-rajz-testnevelés-technika tantervfordítást adott ki – elkészítésében kilenc oktató vett részt –, amely az Erasmusz/Szokratesz ösztöndíjas hallgatók előkészítő anyagaként is hasznos. Több tanítóképző kar is megrendelte, hogy a szaknyelvtanításban felhasználhassa. A Bologna-reform eredményeként 2006 szeptemberében induló bachelor-képzés kötelező idegen nyelvi szaknyelv tanításának fontos tankönyve lesz a tanító, az óvodapedagógus, az informatikus-könyvtáros, tanulásban akadályozottak pedagógiája, a magyar és a logopédus szak képzésében. Kollégáink ezeken a kiadványokon kívül is gazdag szaknyelvi fordítási gyakorlattal és már megjelent publikációkkal rendelkeznek a sport, a turisztika, a természettudományok területén.

Reméljük, hogy hallgatóink meglegedésére kollégáink szakmai tapasztalatai és javaslatai megszívvelésével alkalmazhatjuk egyetemünk mindkét karán a felsőoktatási törvénynek a szaknyelvtanítás területén új lehetőségeket felvillantó előírásait.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. BOGNÁR ANIKÓ: AZ IDEGEN NYELVEK OKTATÁSÁNAK HELYE ÉS SZEREPE AZ EURÓPAI UNIÓHOZ VALÓ CSATLAKOZÁSKOR. IN: ÚJ PEDAGÓGIAI SZEMLE, 1997. 10. SZÁM 2. OLDAL
2. MOLNÁR ANDREA: IDEGENNYELVTANÍTÁS MÁSKÉPPEN? EÖTVÖS KIADÓ, BUDAPEST, 2001. 142-143. OLDAL
3. ÉGER ISTVÁNNÉ: SZABAD-E KÖTELEZŐEN ANGOLUL TANULNI? AZ EÜ AJÁNLÁSAI A NYELVTUDÁSRA. ÚJ PEDAGÓGIAI SZEMLE 2003. MÁRCIUS 79. OLDAL.
4. NIROLOV MARIANNE: AZ IDEGEN NYELV-TANÍTÁS MEGÚJULÁSÁNAK HATÁSA. ÚJ PEDAGÓGIAI SZEMLE 2003. MÁRCIUS 46. OLDAL
5. IDÉZETT MŰ UGYANOTT 54. OLDAL